

ЎГУЗХОН ИБН КОРАХОН ИБН МЎГУЛХОН ИБН АЛМУЖАННАХОН ИБН КУЮКХОН ИБН ДИБАДКУЙХОН ИБН АБУЛЧАХОН ИБН ТУРКХОН ИБН ЁФАС АЛАЙХИССАЛОМ ИБН НУХ АЛАЙХИССАЛОМ ПОДШОХДИГИ ЗИКРИ

Оллох инояти билан Ўгузхон подшоҳлик тожини кийгач, жаҳонгирлик илми ва мамлакат бошқарувчилиги байроғини кўтарди. Олий ҳиммати ва жаҳонбонлик шавкати ҳоконлик шуқуддан нихоний лутфлар ва эҳсоний илтифотларидан улуснинг барча хайлу хашамини ва барча элни тикка, ўз ходимларини ҳақ динига ва мусулмончиликка киргизди. 73 йил давомида ўз қариндош-уруғлари ва уларнинг тобеъларига фаровон бегорлар ҳадя этди,

Ахируламр, тобеълардан худопарастлик динини қабул қилган бир гуруҳини эъзозу иқром билан сийлаб, қарданини итоатдан ва ҳақ динидан товлаганларини эса жангу жадал маъразида қатлу қаттолга қиришдилар. Ҳаммани душманлик ўз ҳаётларидан қайтарди. Барча уларнинг тўпланганларини тиркиратиб қувди. Улар Туркистон сарҳадидан қочиб, бир тўдаси Хитой томон кетди, Сохиби қуввату шавкат бўлган уларнинг қўпчилиги Хитойдан ҳам ўтиб Чин томон кетдилар. Ул жамоанинг бир тўдалари Ўгузхондан қочиб, Тотор маликига илтижо қилдиларки, то Тотор малики уларга мадад қилсалар. Уларнинг саноксиз лашқари Ўгузхон устига (юрис қилди). Ўгузхон бундан хабар топиб, лашқарини ҳозирлашга қиришди. Лашқарини тартиб этишда мустаҳкамлик қораларини қўрди. Шундай саҳий подшоҳ бўлган Ўгузхон устидан бу қаби фисқу фужурга қарамай ўз юришларида рона лашқарини ораста қилган эди. Марҳум Абулҷаҳон тақсимотидан тамоми эл-улуснинг ярми авангор халқлари ва яна ярми бужунгор тўдасига тайин қилинган эдики, ҳар қайсиси ўз ҳокони хизматида етишдилар. Авангор халқидан бўлганлар подшоҳнинг ўнг қўл томонига ўлтирганлар. (в. 196). Улар ўз бошлиқлари ва бузурғлари билан бўлганлар. Йигитлар ва ёшлар подшоҳ ҳузурида ўз томонларининг пойғак томонидан оёқда турганлар. Худди шунингдек. Жавонгор тоифасидан бўлган одамлар уз подшоҳларининг чап қўл томонидан (жой олганлар). Ўлтиришга амр қилинган одамлар ўлтирганлар. Оёқда тик туришга маъмур этилганлар тик турганлар. Ушбу сафардаки, барча мўғуллар тоторий аскарлари билан қочганлари эшитилгач, Ўгузхон устига бостириб қелдилар. Ўгузхон ҳам ўзининг барча лашқар ва одамларини жамлаб, ҳалойикни етти қисмга бўлди: Биринчи қисмини бужунгор деб атаб лашқарининг пешрави олдидан қўйдики, уни туркийда қаровул дейдилар. Иккинчи

кисмига бурангар деб ном берди ва бужунгор ортидан юришни буюрди, Токи, булар оралигида бирор кора кўринадиган бўлса, бири ахволини иккинчисига етказадиган бўлсин. Бу бурангарни туркийда яровул дейдилар, яна манклай ҳам дейишадики, уни арабчада мукаддиматул-жайш деб тушунишади. Зеро, бу кисмда сергайрат ва жангчи ёшлар бўлиб, айна шижоатларини намойиш этувчилар қўйилган эди. Учинчи кисмники, мархум Абулчахон авангор деб атаган эди, шу номда колдирилди. У лашкарнинг ўнг қўл томонидан отилган камон ўки масофасида яккаоёк йўлда юриши мукаррар Килинди. У туркийда ўнг қўл дейиладиган, арабчада маймана Дейилур. Тўртинчи кисмники, Абулчахон жавонгор деб атаган эди, бу ҳам шу номда колдирилди. (Лашкарнинг) сўл қўли томондан (ўнг қўл) юрадиган масофада мукаррар Килинди. Яъни, бир камон ўки етарлик яккатоз йўлдан бориши белгиланди. Уни туркийда сўл қўл дейдиларки, арабчада майсара тушунилади. Бешинчи кисмки, айна лашкар ва халк гулувгохидир, ўзи ўртада жойлашиб, уни гўл дейдилар. Шунини мукаррар килиндики, гўл албатта йўл ўртасидан юрмоги лозимки, авангор ва жавонгор айна ясорда жойлашади. Ўзи гўл ўртасида туг ва асоба остида жой олади (в. 20а) Бу гўлни туркийда ясов дейдилар ва арабийда калбул-жайш аталади.

Олтинчи кисмни ўкжунгор деб атайдилар. Шунга келишилдики, гўл ёнидан шундай микдорда ён томондан юрадики, уларнинг кадам ташлаганларида чиккан чангни, уларнинг корасини гўлдаги одам кўриб турмоги керак. Улар ҳам гўл юрадиган йўл чангини ёки гўл корасини кўриб туриши лозим. Бу ўкжунгор туркийда жангдовул дейилади, арабийда у сока деб аталади. Туркларнинг баъзилари уни ўкча дейдилар. Еттинчи кисмни бўстонгор дейдиларки, улар ўнг жавонгордан кейинда маймана билан ясор оралигича келадиган масофада жойлашади. Улар шу тарзда йўл босадиларки, душман улар кораси ва чангидан огох бўлмасликлари лозим. Ва бу бўстонгорни туркийда бухтарма дейдилар ва форсийда камингохдир. Булжангор ва бўстонгорнинг арабийси йўқдир. Зероки, араблар аскарида беш кисмдан ортигига эътибор килмаганлар.

Ўгузхон ўз лашкарини шу тартибда етти кисмга бўлиб, хар кисмида ўша диловар ва коригар ёшлар, мўътабар сардорларидан ва муборизларидан мавкеига караб қўйиб, тайинлаб чикди. Мўгул ва тотор лашкари истикболига чикди. Ўзаро жангга киришдилар. Бу тартибда лашкар ва бу йўсин мустахам аскар (сафлари)ки, аслан ва катъан олдин эшитилмаган эди. Каердан ҳам кўрардиларки, мўгул ва тотор катта-кичиги кулогига етган эди. Улар аскарларининг кордонлари бу ихтиро тартибидан ўйга ва хайратга тушдилар. Бу холатдан кутулмок учун хар бири ўз райини кўрсатиб, хар жой-хар жойда дўпчин дўсчин ўлтиришиб маслахат килдилар. Баъзи беистеъдод одамлар дилидан хавф чанги ўрин олди. Хар бирининг диллари санавбар дилларидек пора-пора бўлди. Бундайлар ҳам хар жой-хар жойда ўтириб ўз холлари фикрида бўлдилар. Ногох, совук шамол Ўгузхон чегараси томондан эсиб, замин чангу тўзонини осмонга кўтарди. Шу васваса хангомида мўгул ва тотор аскари юраксизлари дилида кўркув ва вахима йўл топди. (в. 20 б) Ярмичаси пароканда бўлиб кетди. Колганларининг барчаси улар йўлини тўсмок бўлиб, оркасидан кувдилар. Лашкар одамлари, бирор ходиса бўлган, шунинг учун булар бунчалик чопмокдалар, деб гумон килдилар. Шу галат гумонда шиддат билан ул лашкарга карши йўналдилар. Окибатда мўгул ва тотор лашкарининг барчаси тумтаракай коча бошлашди. Тамоми аскарлар таркалиб кочишди. Мўгул ва тотор қўшини енгилгани хабари Ўгузхонга етишгач, мазкур бўлган коида, хакикат бўйича, харгиз шитоб ва

шошиличлик кўрсатмай, улар ортидан от кўйдилар. Мўгул ва тотор лашкарининг кай бирига етиб олсалар, жангга киришганини ўлдирдилар, кўл кўтармаганини асир олдилар. Шу тартибда ҳар икки лашкар Чин чегарасигача етдилар. Ул мамлакатни ҳам забт этдилар. Бу мамлакатларни ҳам истило килдилар. Чунончи, элу улуси, мўгулу тотор барчаси ноилож ва ночор Ўғузхонга эл бўлдилар. Ўғузхон тамоми Чин, Хито, Туркистон, Саклоб мамлакатларига ҳокиму муставло бўлди. Талотин, Талош, Салоси, Сайрам шаҳарлари чегараларидан то Бухоро, Самарканд сарҳадларигача ерларни тахти тасарруфига киритди. Барча кофир кавмларини мусулмон ва худопарастларга айлантирди. Ҳар бир шаҳар ва ноҳияга бир амир ва ҳоким жўнатди. Бир хиргохни жавахирлар билан безатиб хисровона базм ва подшоҳона тўй ташкил этди. Жамъи бузурғлар, амирларга яхши навозиш ва сийловлар кўргузди. Назм (мазмун):
Султонлар сулоласини Ўғузхон бошлаб берди. Мўгул-хон тожидан нажот топди. У олтин хиргох қуришни ва уни жавахир билан безашни буюрди. Элу улусга сувулғолар тайин килди. Заррин нагоралар чалдирди. Шоҳона базм уюштирди. Ота Махшару, она жаннат бўлди. Унда Чину чигил (кавми) хурзодлари гуломлардек жону дилдан хизмат килдилар. Қўлларига асал тўла косалар олиб, шира билан сутни аралаштирдилар. Ундан хосу авомга кетма-кет улашдилар. Ўлтириб туришлари ўта одобли эди. Бошларига дурра ташлаб олишган. Ёнма-ён туриб саф тортгандилар: раият, сипох, элу улус.
Келганларнинг каттадан кичигигача Ус дарёсидек кайнарни. Кашук топиб барча тиз чўкишди; хон хушёр сувулғосига ҳурмат юзасидан, ботиру бошлик, шоҳу шаҳриёр, ҳокони аъзам Ўғуз инъомидан якину узок соврунга эришди. Вилоят шаҳарларига ҳам, тўда-тўда эл-улус ботиру бошлигига, лашкарга олтин, жома, (май) жоми берди. Ошуфта дилларга ором бағишлади. Ҳар бир шаҳриёрга шаҳар берди. Ҳамма унинг сулғосидан баҳра топди. Улусни лакаблари билан ёд килди. Ҳар йўл билан ҳар кишини шод килди. Элу улус лакаблари ундан колди. Чин сарҳадидан то Рус денгизигача.

Алқисса, Ўғузхон, наввороллоху марқада, Чину Мочин мамлакатлари сарҳадидан то Рус денгизигача, Олтой ва Конқойдан Жайхун дарёси бўйигача ўз забти доирасига ва ўз тасарруфига олғач, барчани худопарастлик динига киритишга ҳаракат килган эди. Бу диёрлар ўртасида ислом ривожига ва турклар холининг барқарорлиги ва улар турмуши шароитининг қойимлигига сабаб бўлган бир неча қонунлар ишлаб чиқди. Айтадиларки, Ўғузхон турк маликлари орасида мисли Жамшед эди. Ажам маликлари орасида ҳам.

ЎГУЗХОННИНГ ТУРК КАВМЛАРИГА ЛАКАБ КҮЙГАНИ ЗИКРИ

Мазкур тарихда Ўғузхон туркларнинг кавмларига лакаблар кўйдики, улар то хануз ўша исму лакаблар билан машҳурдирлар. Жумладан, бир неча кавмнинг лакаблари қуйидагича: мисли уйғур, қонқли, қибчок, қорлуқ, ҳалаж, қиюғлар ва ҳоказо. Аммо, уйғурнинг маъноси (қўшмоқ) боғламоқ, бири-бири билан азду паймон боғламоғдир. Бу тоифа Ўғузхонга бир жангда беسابаб мадад берганди. Шу боисдан уларга уйғур деб ном қўйди. Аммо, қонқли ақллилик, фаросатлилиқ маъноси-дир. Узи бир нарсадан бир маъно чиқармоқдир. Чунончи, бир жангда Ўғузхон қўлига жуда қўп бойлик ўлжа тушган эди.

Ганимдан хушёр ўлжа (в. 21 б) олиб, унинг кулфини оча олмаганди. Лашкардагиларнинг тўгри фикр юритувчи бир тўдаси уриниб кўришди. Батартиб килдилар ул ўлжани осонликча очиб ташиб, олдилар. Ўз ақлу фаросати билан дунё мушуқларини еча олганликлари сабабидан уларга конкли деб ном кўйди.

Аммо кибчок (номи) кабук сўзидан олинган. Кабук бир дарахтнинг номидир. У дарахт танаси ичи ковак бўлади. Пўстидан ташкарисида кўклик йўқдир. Ёгочининг ичи чириган, говак бўлган бўлади. Айтадиларки, жангларнинг бирида Ўғузхон лашкари шикает ейди. Ўғузхон одамларининг кўпчилиги катл этилади. Ўғузхонда душманга карши зарба бериш қуввати колмайди. Ночор ахволда қолиб, чекинишга юз тутди. Сахрода икки дарё оралигида отдан тушади. Лашкарда бир хотиннинг корнида хомиласи бор эди. Ул хотиннинг эри ва отаси Ўғузхон кўзи ўнгида Ўғузхон душмани билан бўлган жангда ўлдирилган эдилар. Ул хотиннинг дарди кўзгаб колди. Иложсиз колган хотин ёнидаги бир дарахтнинг ковагига бир пана жой тополмай кирди. У ерда ундан бир ўгил тугилди. Ўғузхон бу воқеадан хабар топгач, улар холига рахму шафкат қилиб, деди: отаси ва бобосини, ва отаси ва эриники биз туфайли ўлдиришди. У етим колди. Ўша ўгил болани фарзандликка қабул қилди ва Кибчок деб ном берди. Назм (мазмуни): Бугунги кундаги кибчок кавмини унинг бир угли наслидан деб биладилар.

Айтишларича, Ўғузхоннинг ўша жангида Эрон волийси Этбарок ҳамроҳ эди. 17 йил ўтгач Этбарок устидан қолиб келди ва Эронни истило қилди. Бир неча муддат ўтиб Ўғузхон Туронга қайтганда эшитдики, яна унинг душманлари бош кўтарибди. Фарзандим деб атаган Кибчокка буюрдики, ўзига яқин тобеъ одамлари билан улар устига боргай ва Момок ноҳияларида чегара муҳофазаси билан шугуллангай. Ўғузхон фармонига биноан у йўлга тушди ва айтилган жойга ўрнашди ва яшаб колди,

Қорлик. Ўғузхон Гўр сарҳадидан Турон замин томон йўлга чиқканда (в. 22 а) киш жуда совуқ келган эди. Дашту сахрони қор тамоман қоплаб олганди. У буюрдики, ҳеч қим лашкардан орқада қолиб қетмасин. Аммо, қор қўплиги ва совуқдан баъзилар лашкардан орқада қолиб қетдилар. Ўғузхонга бу маълум бўлгач, яна фармон берди. Уларни топиб қетдилар. Сўроқлаганлари билан, барибир қолиб қетганлар бўлди. Суриштириб, қолганларга қорлик деб ном берди.

Назм (мазмуни):

Энди қорлик наждини улар наслидан деб биладилар. Аммо Халаж (тўгрисида) дейдиларки, Ўғузхон мамлакатлар тасхири учун лашкар тортганда ҳукм қилдики, ҳеч қим лашкардан қолиб қетмасин. Ўша ўртада бир киши бўлиб хотини хомиласидан қутулган эди-ю; қамқувватликдан сути йўқ эди. Сахрода бир шағолни қўрдики, товукни овлаб турганди. Сути йўқ хотиннинг эри ўша одам бир қалтакни олиб шағолга отди. Тустовукни ундан қутқариш ва уни хотинига қабоб қилиб бериш мақсади эди. То ул хотинда сут пайдо бўлгай ва фарзандини сутдан тўйдиргай. Ўша хотин тустовук қабобидан егач, сути қўпайди ва фарзандини сутдан тўйдирди. Ўғузхон улар ахволдан воқиф бўлиб, йўл азобини тортган маъносидан бўлган Халаж номини ул ўгилга қўйди. Назм (мазмуни):

Шу юмушдан юпаниб бир неча одам, Ўғузхон эшитди улардан шул дам. Аччиқланди,

дедики кимнинг хотини, тугса нечун ортга тортар отини. Шохи замон унга кўйди Халаж ном, маъноси шул: қолиб кетма, опагон.

Аммо, Чиюрга. Айтадиларки, Ўғузхон сафарларининг бирида шабгирлик юз берди. Бир ерга етгач, отдан тушди ва караса, бир тўда одамлари лашкардан ажраб орқада қолиб кетганлар. Катор орқасидан кела бошлаганлар. Шу сабабдан ул одамларни Чиюргонлар деб атади. Назм (мазмуни):

Чиюргон туркийда катор маъносини беради. Шахрийёр шундай деб хитоб килди. Ўғузхон туркийнаход кавмла-рига шу тарзда ном кўйди. Сен уларнинг барчасини турк деб бил, факат номлари турлича бўлди.

ЎГУЗХОННИНГ АРАБ ДИЁРИ ВА ЭРОНДАН ТУРОН ПОЙТАХТИГА КАЙТИШИ ЗИКРИДА (В. 22 б)

Ўғузхони Гозий олдинрок олам мамлакатларини ўз тасарруфи остига киритгач, кофирларнинг олимларини кириб ташлади. Араб диёридан асл юртларики, Карток ва Арток эди. Коракурум ва Келурон ноҳияларига қайтиб келдилар ва бу ерда ажойиб базм ва гаройиб жашн ташкил этдиларки, ҳеч бир подшоҳ унақасини тартиб қилмаган эди. Назм (мазмуни).

Олтиндан шундай хиргоҳ тикдики, узунлигию кенглиги узундан-узун бўлиб, осмону ер билан баробар эди. Унда шохона базм тузди. Унинг инъомидан халқ шод бўлди.

Чун заррин хиргоҳни ва байрам анжомларини мухайё қилгач, атроф (мамлакатлар)нинг бузургу сардорлари, Турон замини маликларини чорлаб келтирдилар. Тўққиз минг кўй, тўққиз юз от сўйилди, тўққиз минг қимиз меши, ва бошқа муносиб асбобларни мухайё қилдилар. Ўша қуни қатта. шира ихтиро қилдиларки, илгари бундайини ҳеч қим қўрмаганди. Ўзи ул шира устига ўзига муддао ва матлуб бўлган қишлар билан бирга қиқиб ўлтурди. Жумладан, Ўғузхоннинг олти нафар ўглики, уч нафар қаттасининг бирини Қун, иккинчисини Ой, учинчисини Юлдуз (атардилар), уч нафар қичигини, яъни тўртинчисини Қўқ, бешинчисини Тоқ, олтинчисини Тенгиз бўлиб, ҳар қайсисининг ҳос сиюрғоси бор эди. Назм (мазмуни):

Базмда Ўғуз қўрғомиши уюштирди. Ўша олти ўглини сиюрғол тайинлади. Улар мардлик ва лашкарқашликда, мамлакатларни забт этишда, душманни суришда, жангда отасига мадад берарди. Ҳар бири ажаб ёварлик (мадад) қўрғизарди.

ЎГУЗХОННИНГ ЎЗ ЎГИЛЛАРИГА ЎРИН БЕЛГИЛАГАНИ ЗИКРИ

Айтишларича, бир куни Ўгузхон ўгиллари билан биргаликда шикорга борган эдилар. Шикор пайтида хар бири бир ов кетидан қувдилар. Ногох, хар олти нафар ўгил бир бўлиб шикоргоҳда биргаликда бир жойга етишдилар ва бир камон билан уч заррин ўк топиб олдилар. Оталари хузурига муҳокамага келтирдилар. Ўгузхон улуг ўгилларига камонни ва уч кичик ўглига ўқларни берди. Катта ўгиллари камонни (в. 23 а) уч қисмга бўлиб олдилар. Шунинг учун ҳам уларни бузук деб атайдиган бўлдилар. Кичик ўгилларни уч ўк дейишадиган бўлишди. Йўлда бузукилар уч ўкидан кўп бўладилар. Ўк элчи хукмини, камон подшоҳ хукмини келтирарди. Назм (мазмун):

Ўк — элчи, камон — подшоҳ бўлди. Йўлда элчи шохдан камтардир. У авангордан юришни бузукларга буюрди, жавонгордан уч ўк кетганди. Лекин ўз ихтиёрини бузукка берди. Уч ўк учун иморат солди.

Бузукларга дедик, суворийлар учун ва кўр ўринини ўнг томонданки, ўнгор дерлар, тайинласинлар ва ўлтирсинлар. Уч ўқларга буюрдик, чап кўл томонданки, уни жўнгор дерлар суворийларга ва пиёдаларга ўрин тайёрлаб ўлтирсинсинлар. Ўринларига кайтсинлар. Шунингдек, бузукларга ва-лиахдлик амрини килдилар. Уч урукка амирлик фармони бердилар. Шу байрамдан ва суҳбатдан бироз вақт ўтгач, у ҳақ раҳматига етди. Унга Оллоҳ раҳмати бўлсин.

КУНХОН ИБН ЎГУЗХОН ИБН КОРАХОН ИБН МЎГУЛХОН ИБН АЛМУЖАННАХОН ИБН КУЮКХОН ИБН ДИБАДКУЙХОН ИБН АБУЛЧАХОН ИБН ТУРКХОН ИБН ЁФАС АЛАЙХИССАЛОМ ИБН НУХ АЛАЙХИССАЛОМ ПОДШОХЛИГИ ЗИКРИ

Кунхон ибн Ўгузхон отаси васияти ижобати ва салтанат ақобиру арконлари савоби учун отаси ўрнига тахтга ўлтирди, салтанат ва фармондехлик ишига киришди. Раиятга нисбатан адолат ва тадбир йўлини тутди. Отаси кўли остида бўлган Аркил хожа тадбир билан иш кўришни мақсад қилди. Аркил хожа хилватда Кунхонга деди: «Ўгузхон олиймақдор ва жалилулқадр подшоҳ эди. Мамлакатларни кўлда тутиб, лашкарини кўпайтирди, шунингдек, ундан кўплаб хазиналар қолди». Назм (мазмун):

Шунча молу қорва бу ерда сизлар учун қолди. У қетди, ўзининг молу мулкани сиз олти ўгилга қолдирди. Сизлар-нинг хар олтоvingиздан тўрттадан шахзода туғилди ва 24 нафар бўлди.

Сизларнинг (олтоvingиздан) хар бирингиздан тўрт нафардан фарзанд дунёга келади. Чунончи 24 шахзода бўлади. Мабодо (в. 23 б) молу мулк туфайли улар ўртасида муҳолифат пайдо бўлмагай. Уларнинг хар бирига яраша йўл-йўрик ва расму русум кўрсатганим авлодир.

Назм (мазмуни): «Олтин, нозу неъматлар, кўй сурувларини уларга бахшида этаман. Хар бирига биттадан нишон, ном, лакаб ва тамго тайинлайман. Токи хар бири ўзига тегишли (неъмату одамлар) дан огох бўлсинлар, жанжаллашиб юрмасинлар. Улардан тугилган хар бир зод биз белгилаган русумга риоя килгай». Аркилдан буни эшитиб, кекса киши айтганларига ишонди. Донолар йўригидан сўз очиб шох деди: «Эй ройи покинг ойдан хам равшан бўлган, сенинг ишларингдан хато топа олмадим. Энди хеч тортинмасдан шундай яшагин».

Аркил хожадан отаси дастурини эшитгач, бу аник тадбирни бажаришга киришди. «Неки сенинг мунаввар хотирингдан нур таралибди, замирим хонасининг ойнасини равшан килур. Лозимдирки, бу тадбирни амалга бекусур оширмоқ лозим. То бу ишни охирига етказмагайсиз, бир дам хам рохат сувини ичмагайсанки, пайсалга солиш офатдир. («Таъхир офат аст») тадбирда рохат». Аркил хожа ўз вожиб коонзодасидан шундай ижозат олгач, хизмат камарини махкам боглаб, мухим ишларни саранжомлашга киришди. Назм (мазмуни):

Аркил Кунхон фармонини эшитгач, хизматга бел боглаб, елиб-югурди. Чапу ўнг кўл фаркига борди, улар кимга тааллуқлиги муайянку. Хар шахзодани бир ўлкага тайинлади ва уларга лакаб ва тамгалар белгилади. Хамма шоду хуррам, бир-бирлари билан дўсту бегам бўлдилар.

Равшанзамир Кунхон фармонига биноан вазир Аркилхо-жа шахзодалар нишони ва лакаби, ўлтирар жойлар ва тамголарини тайин килгач, беман шу маъно улар ўртасида дўстлик ва тотувлик пайдо бўлди. Улфат ва садокатлилик ўрнатилди. Адоват ва гап-сўз йўли беркилди. Чунончи, мажлисда, тўйда, шулонда хар бири ўз муча ва соврунларини биладиган бўладилар. Таом ейиш пайтида хар бирига кўйнинг бир кисми муайян эди. Бир-бирига кичик ва катта одобига риоя килар эдилар. Беман ушбу тотувлик салтанат бу сулолада узок йиллар сакланди. Кунхон (в. 24 а) 70 йил муддат салтанат сурди. Бу дунёдан кўз юмаётганда ўз иниси Ойхонни валиахд тайинлади.

ОЙХОН ИБН ЎГУЗХОН ИБН КОРАХОН ИБН МЎГУЛХОН ИБН АЛМУЖАННАХОН ИБН КУЮКХОН ИБН ДИБАДКУЙХОН ИБН АБУЛЧАХОН ИБН ТУРКХОН ИБН ЁФАС ИБН НУХ АЛАЙХИССАЛОМ ПОДШОХЛИГИ ЗИКРИ

Ойхон ибн Ўгузхон карамли, муборакрўй, хушфеъл ва хушхўй хон эди. Биродари вафотидан кейин салтанат маснади ва адолат тахтига ўлтирди. Хосу авом хузурида эхсон кўрсатарди. Отаси ва бобосининг тахсинга лойик расму русумида устивор турди. Раиятга риоя ва ёрдам кўлини чўзди. Лашкарига бобоси ва отаси ясоги бўйича таълим берди ва тузди. Бир муддат хонлик тахтига кадам кўйиб, кўп муддат комронлик йўригида турди. Тепасига ажал фариштаси ётишганда тўнгич ўгли Юлдузхонни ўрнига койиммакон тайинлади. Ўзи эса олам-нинг барча халкидан оламнинг яратувчиси томон юз ўгирди.

**ЮЛДУЗХОН ИБН ОЙХОН ИБН ЎГУЗХОН ИБН КОРАХОН ИБН МЎГУЛХОН ИБН
АЛМУЖАННАХОН ИБН КУЮКХОН ИБН ДИБАДКУЙХОН ИБН АБУЛЧАХОН ИБН
ТУРКХОН ИБН ЁФАС ИБН НУХ АЛАЙХИССАЛОМ ПОДШОХЛИГИНИНГ ЗИКРИ**

Юлдуз ибн Ойхон отаси ўрнини эгаллаб, меросий мулк эгалигини кила бошлагач, яхши русум ва одатлар касб этди. Бир навъ Мўғулистон подшолигини юритди. Унинг замонида халк фарогатда ва форугболлик билан ҳаёт-кечирдилар. Адлу инсоф ўчоги муболагасиз беҳиштга тенглашадиган замонасида ва салтанат экинзорида фармон-раволик уругини кўлга киритди. Ваҳима чумчуги кайтди. Окибат омил уни амалдан маъзул этиб, казо кўли кадар калами билан унинг умри сижилига ҳам тавке битди. Унинг ўгиллари орасидан Менглихон отаси ўрнини эгаллади.

давоми бор...

[1.](#) [2.](#) [3.](#) [4](#)